

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Журнал заснований у 1918 році

**ВЧЕНІ ЗАПИСКИ
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Серія: Економіка і управління

Том 30 (69). № 4, 2019

Частина 2

**Київ
2019**

4. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Желізко Ю.М. КЛЮЧОВІ ВІДМІННОСТІ СИСТЕМИ ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ ТА ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ СВІТУ.....	86
Коротя М.І. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ: РОЗПОДІЛ, ТРАНСПОРТУВАННЯ.....	93
Мороз С.Р., Феленчак Ю.Б. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА У ТУРИСТИЧНОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ.....	99
Pozdniakova Anna ANALYSIS OF SMART CITY ARCHITECTURE MODELS.....	105

5. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Зуб М.Я. СУЧАСНА ПАРАДИГМА ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУЦІЙ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОГО РИНКУ ПРАЦІ.....	111
Приятельчук О.А. ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ЛЮДИНИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ МОДЕЛЯХ.....	117

6. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Лантух К.О. ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА: СВІТОВИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	123
Тищенко В.В. КРАУДФАНДІНГ ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ.....	130

7. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Лега О.В. ПРОФЕСІЯ «БУХГАЛТЕР»: ВІД МИНУЛОГО ДО ВИМОГ СУЧАСНОСТІ.....	139
Скорнякова Ю.Б. ЄДИНИЙ ПОДАТОК ЮРИДИЧНИХ ОСІБ: ПИТАННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ.....	146
Rozit Tatiana, Chorna Anna THE PROBLEMS AND CHRONOLOGY OF INTEGRATION OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS INTO UKRAINIAN NATIONAL ACCOUNTING REGULATIONS (STANDARDS).....	154

8. МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Сегеда І.В., Локотарев С.О., Шаповал В.О. РЕАЛІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ У ЕНЕРГЕТИЧНОМУ СЕКТОРІ.....	160
---	-----

7. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

DOI: https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-4_48

УДК 657

Лега О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Полтавська державна аграрна академія

Leha Olha

Poltava State Agrarian Academy

ПРОФЕСІЯ «БУХГАЛТЕР»: ВІД МИНУЛОГО ДО ВИМОГ СУЧАСНОСТІ

У статті розглянуто історичні ретроспективи становлення професії «бухгалтер». Облікова професія в процесі розвитку перетворює бухгалтера із звичайного писаря, рахівника в активного учасника процесу управління господарюючим суб'єктом. Сьогодні для того, щоб отримати посаду бухгалтера, необхідно володіти відповідними знаннями, навичками, уміннями, етикою поведінки та спілкування. Узагальнено основні вимоги, які висуваються роботодавцями на ринку праці до облікової професії, зокрема знання законодавчих норм і стандартів, володіння англійською мовою, володіння спеціалізованим софтом. Окремо окреслено нормативне забезпечення підготовки фахівців обліку й оподаткування в контексті впровадження Стандартів вищої освіти, охарактеризовано загальні та спеціальні компетентності, програмні результати навчання випускників, асортимент дисциплін у закладах вищої освіти України для формування професійних компетентностей.

Ключові слова: професія, бухгалтер, фахівець, бухгалтерський облік, компетентності, знання.

Постановка проблеми. Універсальність професії бухгалтера пояснюється відокремленням бухгалтерського обліку в самостійний вид діяльності. Облікова професія перебуває в русі під впливом постійних законодавчих змін. В обов'язки бухгалтера входять ведення податкового та управлінського обліку, нарахування заробітної плати співробітникам компанії або підприємства, проведення виплат за цивільними договорами, виконання робіт, спрямованих на скорочення витрат на податкові відрахування, здача податкової звітності [1]. Крім того, навички спілкування та здатність задовольняти потреби користувачів у нових інформаційних потоках є однією з невід'ємних вимог, які висуваються роботодавцями до бухгалтерів.

Успішне виконання зазначених вимог зумовлює необхідність відповідності рівня підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» новим запитам професійної діяльності, готовності до розв'язання практичних професійних проблем тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професія «бухгалтер», її роль, становлення та вимоги до неї розглядалися великим колом учених-науковців. Зокрема, О.В. Пальчук та Н.М. Ненчай досліджували вплив еволюції людського суспільства на професію бухгалтера та сучасні зміни у професії [2]. В.А. Кулик охарактеризувала особливості вимог до бухгалтера-

практика, бухгалтера-науковця та бухгалтера-викладача у постіндустріальній економіці [3]. Н.М. Головай, В.І. Волинець, Н.В. Гордополова вивчали сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та їхній вплив на розвиток бухгалтерської професії в Україні [4]. У працях В.М. Метелиці визначається напрям розвитку бухгалтерської професії та оцінка позитивних і негативних наслідків впливу глобалізації на формування окремих елементів професії [5]. Але в сучасних умовах ведення бізнесу виникає необхідність вивчення нових вимог, що висуваються до фахівців у сфері обліку й оподаткування з боку роботодавців та керівництва.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення історичних ретроспектив розвитку професії бухгалтера та підготовки фахівців з обліку й оподаткування в умовах сучасності.

Виклад основного матеріалу. Бухгалтерська професія була, є та буде надзвичайно важливою в людському суспільстві, незважаючи на рівень його розвитку, еволюції товарно-грошових відносин.

Проте, безперечно, вона зазнала значних змін із часів свого виникнення. Будучи однією з найдавніших професій, професія бухгалтера має великий історичний спадок, цікаву історію розвитку.

Спочатку обліком розпоряджався сам вождь племені. Коли плем'я ставало великим, вождь «делегував»

частину своїх функцій уповноваженим. Бухгалтером тоді міг стати тільки той, хто вмів писати, рахувати і чаклувати. Магія була першоосновою тодішньої облікової політики. Вміння вселити людям віру в надприродні сили – це мистецтво бухгалтера-чаклуна.

Вважали, що «бухгалтер», який володіє відповідною кваліфікацією, може впливати навіть на природу. Якщо він погано виконує свої обов'язки, у результаті чого виникають землетруси, пожежі, епідемії, то це прямий наслідок його недбалства, ліні та некваліфіковано виконуваної роботи [2].

Слово «бухгалтер» з'явилося лише в XV столітті і почало витіснити більш ранні версії. Завданням статті є розглянути та систематизувати, як протягом історії йменувалися бухгалтери та які функції вони виконували.

Визначення історичних передумов виникнення бухгалтерського обліку та проведення ретроспективного аналізу появи професії «бухгалтер» наведено у табл. 1.

Нині функціонування та розвиток суб'єктів господарювання неможливі без бухгалтера.

Цього вимагає законодавство, цього вимагають і інтереси справи: нерідко запущена бухгалтерська та податкова звітність стає причиною штрафних санкцій. З іншого боку, в межах бухгалтерського обліку формується інформація про діяльність організації, і грамотне ведення бухобліку допомагає передбачити багато проблем фінансового та управлінського характеру, які виникають в процесі роботи підприємства.

Крім того, згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлено, що для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно з дотриманням вимог цього Закону вибирає форми його організації:

– введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;

– користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;

Таблиця 1

Етапи становлення професії «бухгалтер»

Назва	Професійна діяльність
4 тисячоліття до н.е. – 4 ст. н.е. Стародавній Єгипет, Межиріччя	
Писарь	Здійснювали стягнення податей та зборів, працювали в приватних господарствах великих землевласників економами або управителями, вели в них локальний облік і подавали звіт про всі доходи і видатки маєтку. Супроводжували фараонів стародавнього Єгипту у військових походах і вели облік як військової здобичі, так і врожаю із завойованої площі полів.
3 тисячоліття до н.е. – 2 ст. н.е. Стародавня Греція	
Банкіри, торговці, управляючі господарством, а також державні службовці: полети, аподекти, логісти та ревізори-евфіни	У Греції професія бухгалтера втратила престижність. Проте більшість державних діячів розуміли важливість обліку. Цікаво, що багато хто з відомих банкірів в минулому були рабами. Контроль здійснювався чиновниками: полети відповідали за оренду та відкуп; аподекти перевіряли погашення державних позик і внесків, логісти перевіряли звітність посадових осіб.
8 ст. до н.е. – 5 ст. н.е. Стародавній Рим	
Управляючі, аргентарії, чиновники-цензори	Облік вівся на різних рівнях. У приватному секторі за помістя знатного римлянина відповідав управляючий. Римські банкіри називалися аргентаріями. На державному рівні облікові операції здійснювалися чиновниками. Незважаючи на те, що офіційні посади могли займати лише чоловіки, римлянки вже могли займатися управлінням помістя. Чиновники-цензори виконували роботу з визначення майнового стану громадян.
5–17 ст. Європейське Середньовіччя	
Писар, бухгалтер	Зазвичай бухгалтерію вели власники господарств (землевласники, торговці). Проте почали з'являтися артілі мандруючих бухгалтерів та писарів, які готові були надавати професійні послуги у сфері обліку.
13-14 ст. Імперія інків	
Кіпукамайок	Займався статистичним обліком усіх сфер життя імперії та її мешканців. Кіпукамайоки фіксували буквально все, до останнього плодоносного дерева. Крім різного роду підрахунків, вони також реєстрували історичні факти й релігійні обряди. Система кіпукамайоків була доволі централізована. Працівники нижчої ланки збирали базову статистику по своїх районах і передавали вищестоящим. Для того, щоб запобігти зловживанням кіпукамайоків, існувала служба особливих інспекторів, чиновників, які зводили все воедино.
16-18 ст. Запорізька Січ	
Скарбник (підскарбій)	Скарбник зі своїми підлеглими вели облік усього майна, доходів і видатків, касових операцій і матеріальних цінностей. Скарбник був досить близьким до гетьмана і належав до військових служителів. Він визначав, яка кількість фінансів має бути потрачена на озброєння, харчі, одяг тощо.
17 ст. – наші дні	
Бухгалтер	Проводить касові операції, розраховує заробітну плату співробітників, податкові відрахування, собівартість продукції та оклади та багато іншого.

Джерело: узагальнено на підставі [6; 7]

– ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або підприємством, суб'єктом підприємницької діяльності, самозайнятою особою, що провадять діяльність у сфері бухгалтерського обліку та/або аудиторської діяльності.

– самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства. Ця форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися, та в бюджетних установах [8].

Обов'язковим нормативним документом, який визначає кваліфікаційні характеристики працівників бухгалтерії на підприємствах, в установах і організаціях усіх форм власності та видів економічної діяльності, є Довідник № 336 [9]. У довіднику передбачено такі професії: головний бухгалтер (начальник управління, відділу (самостійного або у складі управління), бюро, сектора, завідувач відділу (бюро), сектора); бухгалтер (з дипломом спеціаліста), провідний бухгалтер (з дипломом спеціаліста), бухгалтер I, II категорії (з дипломом спеціаліста); бухгалтер, бухгалтер I, II категорії; аудитор; бухгалтер-ревізор (провідний, I, II категорії); документознавець (провідний, I, II категорії), економіст із бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності (провідний I, II категорії), старший касир, касир, конторський службовець (бухгалтерія), обліковець (реєстрація бухгалтерських даних), рахівник.

Необхідно зазначити, що для малих, середніх, великих, державних, комерційних підприємств важливо мати в штаті не просто бухгалтера, а висококваліфікованого спеціаліста, який характеризується відмінними якостями, вміннями, сумлінним ставленням до своїх обов'язків та вміло застосовує свої знання [10]. Вимоги сучасного ринку праці щодо бухгалтерів наведено на рис. 1.

Згідно з цими вимогами у здобувачів вищої освіти передусім необхідно формувати не тільки знання, але і здатність фахівців у сфері обліку й оподаткування виконувати відповідні професійні функції та на практиці вирішувати різні види виробничих завдань. Сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності визначено Стандартами вищої освіти.

Для спеціальності 071 Облік і оподаткування затверджено два стандарти: для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – Наказ Міністерства освіти і науки України № 1260 від 19.11.2018 р. [12]; для другого (магістерського) рівня вищої освіти – № 958 від 10.07.2019 р. [13].

Зокрема, Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньо-професійної програми Облік і оподаткування за спеціальністю 071 Облік і оподаткування: обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відпо-

Рис. 1. Вимоги сучасного ринку праці щодо професії «бухгалтер»

Джерело: узагальнено на підставі [11]

відного ступеня вищої освіти. Обсяг освітньої програми бакалавра: на базі повної загальної середньої освіти складає 240 кредитів ЄКТС; на базі ступеня «молодший бакалавр» (освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст») заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати не більше ніж 120 кредитів ЄКТС, отриманих в межах попередньої освітньої програми підготовки молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста). Для освітньо-професійної програми магістра – 90 кредитів ЄКТС; перелік компетентностей випускника: інтегральну, загальні та спеціальні; нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання; форми атестації здобувачів вищої освіти. Для бакалаврів атестація може здійснюватися у формі: публічного захисту кваліфікаційної роботи; або атестаційного екзамену (екзаменів); для магістрів – публічний захист кваліфікаційної роботи; вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти; вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

Отже, формування професійної компетентності майбутніх бухгалтерів передбачає набуття умінь і навичок для оволодіння комплексом необхідних компетентностей. Зокрема, для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 071 Облік і оподаткування передбачено такий перелік компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

Здатність: вчитися й оволодівати сучасними знаннями (ЗК01), до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК02); працювати в команді (ЗК03); працювати автономно (ЗК04); діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК06); бути критичним та самокритичним (ЗК07); спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК09); іноземною мовою (ЗК10); діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК12); проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК13); реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК14); зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя (ЗК15).

Цінування та повага різноманітності та мультикультурності (ЗК05).

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК08).

Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій (ЗК11).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

Здатність: досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці (СК01); до відобра-

ження інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення (СК03); застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків (СК10).

Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування (СК02).

Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання (СК04); методики проведення аудиту й послуг з надання впевненості (СК07).

Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень (СК05).

Здійснювати облікові процедури із застосуванням спеціалізованих інформаційних систем і комп'ютерних технологій (СК06); зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку і оподаткування (СК09).

Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів (СК08).

Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави (СК11).

Першим важливим кроком підготовки кваліфікованих фахівців у сфері обліку і оподаткування та формування у них зазначених вище компетентностей є засвоєння професійних дисциплін та набуття практичних навичок щодо виконання посадових обов'язків. Перелік дисциплін, які вивчаються здобувачами вищої освіти, затверджується навчальними планами. Вивчивши інформацію з сайтів 20 закладів вищої освіти України, узагальнено інформацію про дисципліни, які забезпечують формування безпосередньо професійних компетентностей, і стосуються обліку, звітності та оподаткування (табл. 2).

Як показують дані таблиці, основними дисциплінами, які представляють блок професійної підготовки, є ті, що мають питому вагу 45–100%, інші дисципліни є або вибірконими, або ж безпосередньо стосуються особливостей викладання обліку у закладі вищої освіти (наприклад, Облік туристичної діяльності, Облік і правове забезпечення в галузях промисловості. Звітність банку, корпоративна звітність тощо).

У результаті вивчення дисциплін професійної підготовки як обов'язкового, так і вибіркового блоку майбутні фахівці в сфері обліку та оподаткування зможуть: розуміти місце облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-

Перелік дисциплін для формування спеціальних (фахових) компетентностей випускників спеціальності 071 Облік і оподаткування

Дисципліна	Питома вага у досліджуваній кількості закладів вищої освіти
Бухгалтерський облік, Фінансовий облік (Фінансовий облік 1, 2)	100
Управлінський облік	95
Звітність підприємств, Облік і звітність в оподаткуванні, Облік у бюджетних установах	70
Облік в зарубіжних країнах	65
Облік у банках	60
Облік видів економічної діяльності, Облік ЗЕД	50
Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті	45
Організація бухгалтерського обліку	40
Облік і звітність за міжнародними стандартами, Облік на підприємствах малого бізнесу, Облікова політика	30
Історія бухгалтерського обліку, Організація обліку у фермерських господарствах	25
Автоматизація бухгалтерського обліку, Облік і аудит	20
Бухгалтерський облік в торгівлі, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності	15
Бухгалтерський облік туристичної діяльності, Статистична звітність підприємства, Фінансова звітність за міжнародними стандартами	10
Облік і правове забезпечення в галузях промисловості, Облік в сільському господарстві, Виробничий облік, Облік і аудит, Звітність банку, Комплексні системи автоматизації обліку, Корпоративна звітність, Облік в неприбуткових організаціях, Облік витрат і калькулювання собівартості продукції, Облік міжнародних операцій, Облік оплати праці, Облік та аналіз грошових потоків, Облік та фінансова звітність за МСБО державного сектора, Облік у будівництві, Облік цінних паперів, Обліково-інформаційна складова розвитку бізнесу, Організація обліку і звітності на підприємствах малого бізнесу, Організація робочого місця бухгалтера, Організація системи бухгалтерського обліку і звітності, Основи вартісного вимірювання в обліку, Основи обліку, аналізу і аудиту на підприємстві, Податки в системі бухгалтерського обліку, Розвиток систем бухгалтерського обліку, Стратегічний облік, Стратегічний управлінський облік, Теорія бухгалтерського обліку, Управлінський облік САР, Управлінський облік в бюджетних установах, Фінансова звітність	

Джерело: розроблено автором згідно офіційних сайтів закладів вищої освіти: <http://econom.chnu.edu.ua/kafedra-obliku-analizu-i-audytu/>; <http://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/epf/dystrylin/>; https://oef.kneu.edu.ua/ua/depts8/k_obliku_pidpryjemnyckoi-dijalnosti/discipl_opd/; <http://econom.lnu.edu.ua/department/obliku-i-audytu/>; <http://oa.nmu.org.ua/ua/>; <http://lp.edu.ua/oa/profesorско-vykladackyy-sklad-kafedry/>; http://econom.univ.kiev.ua/departments/accounting_and_audit/; <https://www.donnu.edu.ua/uk/oblik-i-opodatkovannya/>; <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=11710&uk/>; <http://ubs.edu.ua/ua/ibtb/kafedra-obliku/>; <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/economics-econoblic/courses>, <https://tntu.edu.ua/studentu/navchalni-dystryliny-kafedry/>; <http://kovs.tneu.edu.ua/navchalni-dystryliny/>; <https://knau.kharkov.ua/kafedra-buxoblikaudit.html>; <http://193.105.7.210:8181/uk/node/265>; <https://moodle.znu.edu.ua/course/index.php?categoryid=23&browse=courses&perpage=20&page=3>; <https://nmetau.edu.ua/file/navch-plan-071-b.pdf>; <https://drive.google.com/file/d/1xiI7hk07fjNHx8A2eGWXUzAQkiaq1jFY/view>

аналітичної інформації у вирішенні проблем підприємств; визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їхню роль і місце в господарській діяльності; формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень; розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності; застосовувати спеціалізовані інформаційні системи і комп'ютерні

технології для обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування.

Висновки. Професія «бухгалтер» у сучасних умовах господарювання повинна бути конкурентоспроможною на ринку праці та багатofункціональною. Під час підготовки здобувачів вищої освіти в сфері обліку й оподаткування заклади вищої освіти повинні бути орієнтовані на формування професійних компетентностей, які дозволять отримати висококласного фахівця з високим творчим потенціалом, здатного до самоосвіти та праці у швидкоплинних змінах законодавства, задоволення ринкових запитів виробництв, бути новатором у вирішенні складних, кризових професійних ситуацій.

Список літератури:

1. Професія бухгалтер. URL: <https://biznesua.com.ua/profesiya-buhgalter/> (дата звернення: 18.07.2019).
2. Пальчук О.В., Нечай Н.М. Професія «бухгалтер»: історія та сучасність. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2011. Вип. 20(2). С. 104–108. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2011_20\(2\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2011_20(2)) (дата звернення: 19.07.2019).
3. Кулик В.А. Професія бухгалтер у постіндустріальній економіці. *Наука й економіка*. 2014. Вип. 2. С. 45–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2_8 (дата звернення: 19.07.2019).
4. Головай Н.М., Волинець В.І., Гордополова Н.В. Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та їх вплив на розвиток бухгалтерської професії в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 17. С. 806–809. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/163.pdf> (дата звернення: 25.07.2019).
5. Метелиця В.М. Розвиток бухгалтерської професії в умовах глобалізації світової економіки. *Облік і фінанси*. 2012. № 2. С. 52–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_ark_2012_2_11 (дата звернення: 25.07.2019).
6. Купрієнко С.А., Ракуц Н.В. Система державного накопичення та розподілу продукції в імперії інків. Ойкумена. *Регіоналістичні дослідження*. 2013. № 2. С. 87–94. URL: https://www.indiansworld.org/Articles/sistema-gosudarstvennogo-nakopleniya-i-raspredeleniya-produkcii-v-imperii-inkov.html#.W_L3rvGdNTs (дата звернення: 25.07.2018).
7. Пушкар М.С., Гавришко Н.В., Романів Р.В. Історія обліку та контролю господарської діяльності : навч. посібник. Тернопіль : Карт-бланш, 2003. 223 с.
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 26.07.2019).
9. Про затвердження Випуску 1 «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників : Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2004 № 336. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0336203-04/card2#Card> (дата звернення: 26.07.2019).
10. Як стають бухгалтерами. URL: <https://www.education.ua/ua/articles/400/> (дата звернення: 26.07.2019).
11. Галелюка М. Нова бухгалтерія – якою вона буде? URL: <https://nachasi.com/2018/07/16/nova-buhgalteriya> (дата звернення: 26.07.2019).
12. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України № 1260 від 19.11.2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkovannya-bakalavr.pdf> (дата звернення: 24.07.2019).
13. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» для другого (магістрського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України № 958 від 10.07.2019 р. URL: https://www.google.com.ua/Fmon.gov.ua%2Fstorage%2Fapp%2Fmedia%2Fvishcha%2Fnaukovo-metodychna_rada%2Fproekty_standartiv_VO%2F071-oblik-i-opodatkovannya-magistr-22.05.2017.doc&usg=AOvVawli6R3Xkwd-djPrnce0CyTn (дата звернення: 24.07.2019).

References:

1. Profesiia bukhhalter [Profession «accountant»]. Available at: <https://biznesua.com.ua/profesiya-buhgalter/> (accessed 18 July 2019).
2. Palchuk O.V., Nechai N.M. (2011). Profesiia «bukhhalter»: istoriia ta suchasnist [Profession “accountant”: history and modern times]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky* [Scientific Works of Kirovohrad National Technical University. Economic Sciences]. Vol. 20(2), pp. 104–108. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2011_20\(2\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2011_20(2)) (accessed 19 July 2019).
3. Kulyk V.A. (2014). Profesiia bukhhalter u postindustrialnii ekonomitsi [Profession “accountant” in a postindustrial economy]. *Nauka y ekonomika* [Science and Economy]. Vol. 2, pp. 45–50. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2_8 (accessed 19 July 2019).
4. Holovai N.M., Volynets V.I., Hordopolova N.V. (2017). Suchasni tendentsii rozvytku bukhhalterskoho obliku ta yikh vplyv na rozvytok bukhhalterskoi profesii v Ukraini [Modern trends in the development of accounting and their impact on the development of accounting profession in Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky* [Global and National Problems of Economy]. Vol. 17, pp. 806–809. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/163.pdf> (accessed 25 July 2019).
5. Metelytsia V.M. (2012). Rozvytok bukhhalterskoi profesii v umovakh hlobalizatsii svitovoi ekonomiky [Development of accounting profession under the conditions of the world economy globalization]. *Oblik i finansy* [Accounting and Finance], no. 2, pp. 52–59. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_ark_2012_2_11 (accessed 25 July 2019).
6. Kupriienko S.A., Rakuts N.V. (2013). Systema derzhavnoho nakopychennia ta rozpodilu produktsii v imperii inkiv. Oikumena [System of state accumulation and product distribution in the Inca Empire. Oecumene]. *Rehionalistychni doslidzhennia* [Region Oriented Research], no. 2, pp. 87–94. Available at: https://www.indiansworld.org/Articles/sistema-gosudarstvennogo-nakopleniya-i-raspredeleniya-produkcii-v-imperii-inkov.html#.W_L3rvGdNTs (accessed 25 July 2019).
7. Pushkar M.S., Havryshko N.V., Romaniv R.V. (2003). Istoriia obliku ta kontroliu hospodarskoi diialnosti [History of accounting and control of business activities]. Ternopil : Kart-blansh. (in Ukrainian)
8. Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini [On Accounting and Financial Reporting in Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 r. no. 996-XIV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (accessed 25 July 2019).

9. Pro zatverdzhennia Vypusku 1 «Profesii pratsivnykiv, shcho ye zahalnymy dlia vsikh vydiv ekonomichnoi diialnosti» Dovidnyka kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv [On approval of Issue 1 «Professions of workers that are common to all types of economic activity» of the Guide to the qualification profile of workers' professions] : Nakaz Ministerstva pratsi ta sotsialnoi polityky Ukrainy vid 29.12.2004 no. 336. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0336203-04/card2#Card> (accessed 26 July 2019).

10. Yak staiut bukhhalteramy [How do they become accountants]. Available at: <https://www.education.ua/ua/articles/400/> (accessed 26 July 2019).

11. Haleliuka M. Nova bukhhalterii – yakoiu vona bude? [New bookkeeping – what will it be?]. Available at: <https://nachasi.com/2018/07/16/nova-buhgalteriya> (accessed 26 July 2019).

12. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 071 «Oblik i opodatkuvannia» dlia persho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity [On approval of the Higher Education Standard in specialty 071 “Accounting and taxation” for the first (Bachelor) degree level of higher education] : Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy no. 1260 vid 19.11.2018 r. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkuvannya-bakalavr.pdf> (accessed 24 July 2019).

13. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 071 «Oblik i opodatkuvannia» dlia druhoho (mahistreskoho) rivnia vyshchoi osvity [On approval of the Higher Education Standard in specialty 071 “Accounting and taxation” for the second (Master) degree level of higher education]: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy no. 958 vid 10.07.2019 r. Available at: https://www.google.com.ua/Fmon.gov.ua%2Fstorage%2Fapp%2Fmedia%2Fvyshcha%2Fnaukovo-metodychna_rada%2Fproekty_standartiv_VO%2F071-oblik-i-opodatkuvannya-magistr-22.05.2017.doc&usq=AOvVaw1i6R3Xkwd-djPrnce0CyTn (accessed 24 July 2019).

ПРОФЕССИЯ «БУХГАЛТЕР»: ОТ ПРОШЛОГО К ТРЕБОВАНИЯМ СОВРЕМЕННОГО

В статье рассмотрены исторические ретроспективы становления профессии «бухгалтер». Учетная профессия в процессе развития превращает бухгалтера из обычного писаря, счетовода в активного участника процесса управления организациями. Сегодня для того, чтобы получить должность бухгалтера, необходимо владеть соответствующими знаниями, навыками, умениями, этикой поведения и общения. Обобщены основные требования, которые выдвигаются работодателями на рынке труда к учетной профессии, в частности знание законодательных норм и стандартов, английского языка, умение работать с специализированным софтом. Отдельно очерчено нормативное обеспечение подготовки специалистов учета и налогообложения в контексте внедрения Стандартов высшего образования, охарактеризованы общие и специальные компетентности, программные результаты учебы выпускников, ассортимент дисциплин в заведениях высшего образования Украины для формирования профессиональных компетентностей.

Ключевые слова: профессия, бухгалтер, специалист, бухгалтерский учет, компетентности, знания.

PROFESSION “ACCOUNTANT”: FROM THE PAST TO MODERN REQUIREMENTS

The article deals with historical retrospectives of the establishment of the profession “accountant” from the 4th century BC to our time. In the process of the development, accounting profession was called as follows: a record clerk, bankers, traders, farm managers, finance collectors, logistics experts and inspectors, managers, official-censors, a treasurer (a treasurer assistant). Under current conditions, an accountant from an ordinary record clerk, a bookkeeper is turning into an active participant of the process of business entity management. The duties of an accountant include tax and management accounting, payroll accounting, civil contract payments, performance of the work aimed at reducing the cost of tax deductions, tax reporting delivery. Today, in order to work as an accountant, you need to have the appropriate knowledge, skills, abilities, ethics of behaviour and communication. The qualification profile for accounting staff in accordance with Directory No. 336, which is a statutory document that is binding in terms of personnel management at enterprises, institutions and organizations of all forms of ownership and types of economic activity, is described. The article summarizes the main requirements made by employers in the labor market for accounting profession, in particular, knowledge of legislative norms and standards (Tax Code of Ukraine, accounting standards (P(S)BO) and related regulations, international financial reporting standards (IFRS, US GAAP), command of English (refocusing on world markets is accompanied by the expansion of partnership links, in which primary documents, reports, contracts and other documents can be written in English), possession of specialized software (ability to keep accounts with the help of special IT-solutions and / or learning flexibility, innovation in approaches, methods of accounting data processing, the analysis with software products). In addition, personal qualities (diligence, attentiveness, ability to organize working hours) and skills (capacity for self-education, high adaptation, analytical thinking, sociability, ability to substantiate a point of view in a well-argued manner) are important.

Key words: profession, accountant, accounting and taxation, qualification profile, competencies.

Скорнякова Ю.Б.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет

Skornyakova Yuliya

Zaporizhzhya National University

ЄДИНИЙ ПОДАТОК ЮРИДИЧНИХ ОСІБ: ПИТАННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

У статті виконано критичний аналіз загальноприйнятого порядку відображення в бухгалтерському обліку нарахування єдиного податку. Встановлено, що наявний порядок не відповідає принципу нарахування доходів та витрат, адже сума єдиного податку до сплати розраховується з огляду на дохід платника єдиного податку, що визначається касовим методом. Шляхом моделювання доведено, що включення до поточних витрат суми єдиного податку, визначеної за нормами податкового законодавства, приводить до викривлення розміру фінансових результатів, що визначаються в обліку та представлені у звітності підприємств, що є платниками єдиного податку, а також ускладнює процедуру оцінювання доцільності застосування спрощеної системи оподаткування. Задля вирішення проаналізованої проблеми презентовано розроблений автором альтернативний порядок відображення в обліку нарахування єдиного податку, сутність якого полягає в розмежуванні суми єдиного податку, що визнається зобов'язаннями перед бюджетом, та суми єдиного податку, що визнається витратами поточного періоду.

Ключові слова: єдиний податок, облік, фінансова звітність, витрати, фінансові результати, принцип нарахування доходів та витрат.

Постановка проблеми. Облік є важливою функцією управління на будь-якому сучасному підприємстві, адже прийняття ефективних управлінських рішень потребує якісної інформаційної підтримки. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV, «метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [1]. Досягти задекларованої мети на практиці можна лише шляхом адекватного відображення в обліку всіх господарських операцій підприємства відповідно до їх економічної сутності. Стосується це також операцій щодо нарахування та сплати податків, адже оподаткування є важливим чинником, що впливає на діяльність підприємств. Суттєва частина доданої вартості, що створюється в межах підприємницької діяльності, спрямовується на сплату податків, що зменшує фінансовий результат діяльності будь-якого підприємства та впливає на його фінансовий стан. Саме це актуалізує питання адекватного відображення в обліку та фінансовій звітності підприємств операцій щодо нарахування та сплати податків. Для підприємств, що є платниками єдиного податку, особливої актуальності набуває питання адекватного відображення в обліку та фінансовій звітності

операцій щодо нарахування та сплати єдиного податку, який забезпечує суттєву складову податкового навантаження на результати діяльності таких підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації обліку та оподаткування малих підприємств, зокрема питанням нормативного регулювання, практики застосування та аналізування доцільності спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, присвячені дослідження багатьох вчених-економістів, таких як Н. Бузак, П. Буряк, Н. Гура, П. Дончук, О. Куцик, О. Мазіна, Н. Малюга, Т. Мельник, М. Михайлов, Л. Пантелійчук, В. Сопко, Л. Сук, В. Шваб. Водночас питання відображення в обліку та фінансовій звітності нарахування єдиного податку залишається поза увагою, адже вважається таким, що вирішується однозначно, а саме шляхом визнання суми єдиного податку, визначеного до сплати за принципами податкового законодавства, у складі зобов'язань та одночасно витрат поточного періоду. Таким чином, на нашу думку, цілком ігнорується факт невідповідності моменту визнання доходів у бухгалтерському обліку за принципом нарахування моменту визнання доходу платника єдиного податку касовим методом відповідно до норм податкового законодавства. Як наслідок, прийнятий порядок відображення в обліку єдиного податку суперечить принципам ведення обліку та формування фінансової звітності, а його застосування на практиці